

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน
**THE PROJECT OF NEW WAY COMMUNITY ADAPTATION DURING
COVID-19 EPIDEMIC SITUATION, NAN PROVINCE**

ปองขวัญ สร้างทุกข์^{1*}, เจนนกนต์ ภาคภูมิ², พิภพ มณีจันทน์³, อธิธิโชตน์ โชติคุณท์พันธุ์⁴

Pongkwan Srangtook^{1*}, Jenapon Pakpoom², Pipop Maneejamnong³, Aittichod Chodkunpan⁴

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดน่าน 55110 ประเทศไทย

¹Assistant Professor Dr., Nan College, Uttaradit Rajabhat University, Nan Province, 55110, Thailand

^{2,3}อาจารย์ ประจำวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดน่าน 55110 ประเทศไทย

^{2,3}Lecturer, Nan College, Uttaradit Rajabhat University, Nan Province, 55110, Thailand

⁴อาจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดน่าน 55110 ประเทศไทย

⁴Lecturer Dr., Nan College, Uttaradit Rajabhat University, Nan Province, 55110, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ¹jing-jingjo@hotmail.com (Authors) : ²jing-jingjo@hotmail.com, ³pipopmanee@uru.ac.th, ⁴aittichod.cho@uru.ac.th

รับบทความ : 25 ตุลาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 2 กุมภาพันธ์ 2565 / ตอปรับบทความ : 19 เมษายน 2565

Received : 25 October 2021 / Revised : 2 February 2022 / Accepted : 19 April 2022

DOI :

ABSTRACT

Project of new way community adaptation during COVID-19 epidemic situation, nan province aims to 1) study lifestyle, adjustment, anxiety, and acknowledgement of people during COVID-19, 2) study the development of learning in the adaptation New Way community 3) recommend the measures between Rajabhat University and related agencies in the area. This quantitative study was collected for 400 households, by multistage sampling and questionnaires with a confidence value of 0.96 was used. The statistics used to analyze were percentage, frequency. The 20 key informants were administrators and community leaders by convenient random sampling and a structured interview was conducted. The results of IOC were greater than 0.5, the content of the interviews was analyzed, then the results were summarized and discussed. The results found that 1) most people had regular self-protection and quite confident in government measures. COVID-19 affects people's lifestyle who were at the working age, 2) Nan province has a systems and mechanisms to prevent and monitor COVID-19 by establishing an administrative and surveillance center, and 3) suggestions for Rajabhat University and related agencies in the area were the personnel use, including the alumni network, who have knowledge about the covid epidemic was needed. Moreover, an MOU to conduct research on COVID-19 with more agencies in the area should be supported. Finally, most people were able to adapt to a new way, change their behavior, and learn to live the situation of the COVID-19.

Keywords : Lifestyle, Adaptation, COVID-19, Anxiety, Learning

บทคัดย่อ

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน 2) ศึกษาผลพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ และ 3) จัดทำข้อเสนอแนะแนวทาง การวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ คือ เก็บข้อมูล 400 ครั้วเรือน โดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน คือ ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน โดยการสุ่มอย่างสะดวก

และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามมากกว่า 0.5 และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์แล้วมาสรุปผลและอภิปรายผล ผลการศึกษา พบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ และค่อนข้างเชื่อมั่นต่อมาตรการของภาครัฐ โรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มคนในวัยทำงาน 2) จังหวัดน่านได้มีระบบและกลไกในการป้องกันและติดตามการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดตั้งศูนย์บริหารและเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และคนในชุมชนได้มีการหารือและตกลงร่วมกันเป็นมติของชุมชนส่งผลให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พบว่า ควรใช้บุคลากรรวมถึงเครือข่ายศิษย์เก่า ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดโควิด และควรทำ MOU ในการทำวิจัยเกี่ยวกับโรคโควิดกับหน่วยงานในพื้นที่ให้มากขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเรียนรู้ที่จะอยู่กับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้ในระยะยาว

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้ชีวิต, การปรับตัว, โควิด-19, ความวิตกกังวล, การเรียนรู้

บทนำ

ในปัจจุบันโลกของเรากำลังเผชิญกับปัญหาไวรัสโคโรนา ซึ่งเป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ (Golden Jubilee Medical Center, 2020, online) ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และในภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) ซึ่งมีการระบาดตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยรายงานครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เชื้อไวรัสโควิด 19 สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านทางไอ จาม สัมผัสโดยตรงกับสารคัดหลั่ง ผู้ติดเชื้อมีอาการหลายแบบ ตั้งแต่ติดเชื้อไม่มีอาการ อาการเล็กน้อยคล้ายเป็นไข้หวัดธรรมดา อาการปานกลางเป็นปอดอักเสบ และอาการรุนแรงมาก โดยองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public health emergency of international concern) ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และต่อมาได้ประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) หลังมีการลุกลามไปยังหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก (World Health Organization, 2019,online) จากสถานการณ์โรคระบาดจากเชื้อไวรัสสายพันธุ์โคโรนา 2019 หรือโรค COVID-19 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ที่ยังไม่รู้ว่าจะมีจุดสิ้นสุดของการระบาดเมื่อใดนั้น ได้ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจแผ่ขยายไปทั่วโลก ในช่วงแรกประเทศไทยสามารถควบคุมการกระจายของเชื้อได้เป็นลำดับต้น ๆ ของโลก ตามมาตรการของรัฐ แต่ก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ ทั้งในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขอนามัยด้านการศึกษา และด้านสารสนเทศ และส่งผลกระทบเกิดการปิดตัวของบริษัทต่าง ๆ ที่ไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ เกิดปัญหาการว่างงาน แรงงานกลับภูมิลำเนา รวมถึงการขาดรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน เป็นโครงการย่อยภายใต้โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้

ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน สำนวณความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดน่าน ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ และยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ต้องพึ่งภาควิชาการเข้ามาช่วยจัดการให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนน้อยที่สุดและเป็นที่พักของชุมชนยามวิกฤตินั้น ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน 2563 เพื่อสำนวนความคิดเห็นของประชาชน นักศึกษา ผู้ประกอบการต่อผลกระทบและมาตรการรองรับจากภาครัฐในการบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19

ในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มียุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในการดูแลพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรดิตถ์ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน จึงมีแนวคิดในการจัดโครงการสำนวนการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอีก 37 แห่ง ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงขอเสนอโครงการสำนวนการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดน่านตามเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการติดตามการใช้ชีวิตของชุมชนหลังการสำรวจโพลที่ผ่านมา และการส่งเสริม พัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชน และแนวทางการที่สามารถลดผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ได้ ส่งผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

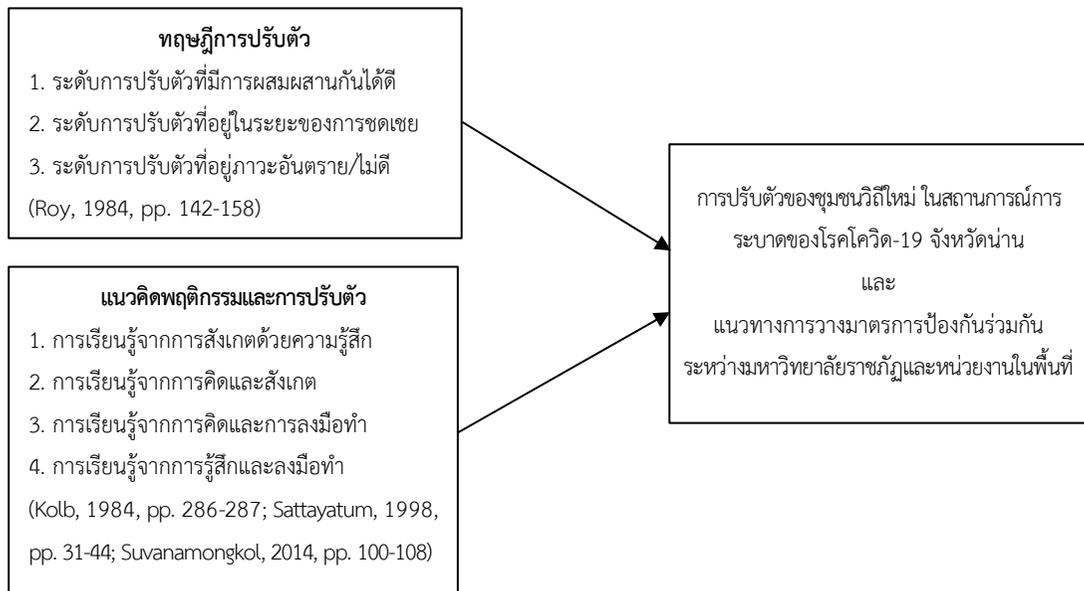
ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ทราบการปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
2. ได้ทราบผลการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
3. ได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาและแนวทางปฏิบัติองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2019, online) วิธีป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก (Golden Jubilee Medical Center, 2020, online) ทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy, 1984, pp. 142-158) ได้แบ่งระดับการปรับตัวคือ 1) ระดับการปรับตัวที่มีการผสมผสานกันได้ดี 2) ระดับการปรับตัวที่อยู่ในระยะของการชดเชย 3) ระดับการปรับตัว

ที่อยู่ภาวะอันตราย/ไม่ดี แนวคิดพฤติกรรมและการปรับตัวอันเกิดจากความวิตกกังวลมนุษย์ (Sattayatum, 1998, pp. 31-44) มีวิธีการที่ใช้เป็นทางออกเพื่อทดแทนการแก้ไขปัญหาโดยตรง กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Kolb, 1984, pp. 286-287) ได้แบ่งลักษณะการเรียนรู้เป็น 4 แบบ คือ 1) การเรียนรู้จากการสังเกตด้วยความรู้สึก 2) การเรียนรู้จากการคิดและสังเกต 3) การเรียนรู้จากการคิดและการลงมือทำ 4) การเรียนรู้จากการรู้สึกและลงมือทำ และแนวคิด มหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Suvanamongkol, 2014, pp. 100-108) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (A mix method) โดยการศึกษาทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่ HE-138-2563 วันที่รับรอง 29 เดือน ตุลาคม 2563 มีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) นำมาใช้ศึกษาในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่อายุ 20 ปีขึ้นไปพักอาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน จำนวน 168,476 คน (Nan Provincial Statistical Office, 2020, online) และได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณตามสูตรของยาโร ยามานะ (Yamane, 1973, p. 125) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละชุมชนจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชนโดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างหลายระดับที่ทำเป็นขั้น ๆ หลายขั้นด้วยกัน โดยกำหนดให้แต่ละอำเภอเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง แล้วทำการสุ่มตัวอย่างขั้นที่สองเป็นระดับตำบล และขั้นที่สามเป็นระดับหมู่บ้าน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของจังหวัด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) นำมาใช้ศึกษาในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 และข้อที่ 3 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ในระดับจังหวัด ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชยจังหวัด หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นจังหวัด จำนวน 5 คน และผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย มาตรการไปใช้หรือไปประชาสัมพันธ์ ทั้งในระดับชุมชน อำเภอละ 1 คน จำนวน 15 อำเภอ รวม 20 คน โดยการสุ่มตามความสะดวก (Convenience sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่คำนึงความสะดวกในการเก็บข้อมูล เช่น กลุ่มตัวอย่างอยู่ใกล้ เดินทางสะดวก โดยความสมัครใจของผู้บริหารและผู้นำชุมชนของแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) มีจำนวน 1 ฉบับ โดยมีข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบพิจารณาให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำผลการพิจารณาคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence) ที่เรียกว่า IOC ตามแนวคิดวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) โดยพิจารณาค่า IOC เป็นรายข้อมากกว่า 0.50 พบว่า ได้ค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ และได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) จำนวน 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน และตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทาง การวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งในการตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ได้ทำการให้ผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) นำผลการพิจารณาคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามแนวคิดวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) โดยพิจารณาค่า IOC เป็นรายข้อมากกว่า 0.50 พบว่า ได้ค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงที่ว่าการอำเภอ 15 แห่ง ในจังหวัดน่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ครั้วเรือนที่กำหนดจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ และรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยการสนทนาตามประเด็นคำถามและใช้เทคนิคการกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยใช้การจดบันทึกเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อนำมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ภาพ 2 ตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2564 ณ อำเภอเมือง อำเภอเวียงสา และกิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัวความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis method) นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จำแนกออกเป็นการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน และข้อเสนอแนะแนวทาง การวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จากนั้นสรุปประเด็นให้เป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีเพื่อนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย แต่ละข้อ และใช้เทคนิคสามเส้า (Data triangulation) (Chantavanich, 2011 p.34) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลความเหมือนกัน/แตกต่างกันที่มาจากแหล่งข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน แสดงผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตาราง 1 พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

ประเด็น	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ
ด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน		
1. ประชาชนดำเนินการป้องกันตามมาตรการสาธารณสุขอย่างสม่ำเสมอ	292	70.02
2. ประชาชนเชื่อมั่นต่อมาตรการติดตามและควบคุมการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของภาครัฐ	233	55.90
3. ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการเปิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ	209	50.11
4. ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการเปิดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวในประเทศ	211	50.59
5. ผู้เรียนต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	273	65.50
6. ผู้เรียนมีความประสงค์ใช้โปรแกรม Zoom เป็นโปรแกรมสื่อสารหลัก	208	50.35
7. ผู้ประกอบการต่าง ๆ มีการแจ้งเตือนลูกค้าให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ	168	40.29
8. ศาสนสถานมีจุดบริการสำหรับล้างมือหรือเจลแอลกอฮอล์เป็นระยะ	212	50.84
9. ประชาชนต้องการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19	367	81.90
10. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรได้ฉีดวัคซีนก่อนในเป็นอันดับแรก	385	96.25
11. สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)	295	73.75
ด้านความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน		
1. เกิดความวิตกกังวลในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนในวัยทำงานมาก	278	69.50
2. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้านเศรษฐกิจ	210	52.50
3. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้านด้านสุขภาพ	100	25.00
4. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้านการศึกษา	90	22.50
5. ประชาชนมีวิธีผ่อนคลายโดยการฟังเพลงและดูหนัง	170	40.77
6. ประชาชนเลือกวิธีการออกกำลังกาย หรือการสังสรรค์กับเพื่อน	126	30.22
7. ประชาชนจะใช้วิธีการปรึกษาปัญหากับสมาชิกในครัวเรือน	294	70.51

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน ในตาราง 1 ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70.02 มีการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ และร้อยละ 55.90 ยังคงค่อนข้างเชื่อมั่นภาครัฐ ต่อมาตรการในการติดตามและควบคุมการแพร่ระบาด ขณะเดียวกัน ร้อยละ 50.11 เห็นว่ายังไม่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย และร้อยละ 50.59 ไม่เห็นด้วยที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 65.50 ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนออนไลน์เป็นหลัก โดยร้อยละ 50.35 ใช้โปรแกรม Zoom ผู้ประกอบการต่าง ๆ ร้อยละ 40.29 มีการแจ้งเตือนลูกค้าให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ และวัด/ศาลเจ้า/ศาสนสถาน ร้อยละ 50.84 มีจุดล้างมือหรือวางเจลแอลกอฮอล์เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ประชาชนของจังหวัดน่าน ร้อยละ 81.90 ต้องการฉีดวัคซีน

ป้องกันโรคโควิด-19 อย่างแน่นอน และคิดว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรได้ฉีดวัคซีนก่อนเป็นอันดับแรก ร้อยละ 96.25 ส่วนประชาชนจังหวัดน่านมีการสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ร้อยละ 73.75 และด้านความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่า ได้ส่งผลกระทบต่อและเกิดความวิตกกังวลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มคนในวัยทำงานมากที่สุดร้อยละ 69.50 มีผลกระทบในเชิงลบ 3 อันดับแรก คือ ด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 52.50 ด้านสุขภาพ ร้อยละ 25.00 และด้านการศึกษา ร้อยละ 22.50 ส่วนวิธีการผ่อนคลายความวิตกกังวลและการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 70.51 จะใช้วิธีการปรึกษาสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 40.77 จะใช้การฟังเพลงและดูหนัง และร้อยละ 30.22 จะใช้วิธีการออกกำลังกายหรือการสังสรรค์กับเพื่อน

ผลการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในรอบแรก จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่สามารถป้องกันและจัดการได้อย่างดี โดยไม่พบผู้ติดเชื้อเกิดขึ้น โดยระดับนโยบายมีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ และคณะทำงานขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ขึ้น ซึ่งมีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ส่งผลให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน และผู้ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดน่านผ่านเส้นทางหลักจะต้องผ่านการตรวจคัดกรองโรค วัตถุประสงค์การตรวจคัดกรองหรือจุดสกัดดูแลการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่ที่กำหนดไว้ ข้อมูล ณ จุดตรวจจะถูกเชื่อมโยงและส่งต่อมายังสาธารณสุขจังหวัด และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ทุกแห่งรวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประจำโซนพื้นที่โดยทันทีเพื่อให้การป้องกัน ติดตามเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านของชุมชนได้กำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันที่ช่วยลดความเสี่ยงของการแพร่เชื้อ โดยตกลงร่วมกันเป็นมติของชุมชนให้ญาติพี่น้องของครอบครัวใดที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงตามประกาศจังหวัดต้องกักตัวและปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด หรือกรณีการเข้าร่วมพิธีการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน หากมีคนรวมตัวกันจำนวนมาก ๆ ทุกคนจะต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และมีการจัดเจ้าหน้าที่ อสม. ไปทำการตรวจคัดกรองอุณหภูมิร่างกายของผู้ร่วมงานทุกคนก่อนเข้าร่วมงาน

ภาพ 3 ตัวอย่างการตรวจคัดกรองโรคที่ด่านตรวจหรือจุดสกัดดูแลการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่จังหวัดน่าน
ที่มา : 77kaoded, 2020, online.

ผลการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีดังนี้

1. ควรส่งรายชื่อบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดหรือผู้มีความรู้ในเรื่องของสารสนเทศให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรใช้เครือข่ายศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษาระดมจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการต่อสู้กับโรคระบาดในพื้นที่

3. มหาวิทยาลัยควรทำข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU) ในการทำวิจัยเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดกับหน่วยงานในพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีและรู้เท่าทันสื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว และด้านคุณภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงสถานการณ์โควิด

อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่าประชาชนส่วนมีการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ และยังคงค่อนข้างเชื่อมั่นต่อมาตรการในการติดตามและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้มีการติดตามข่าวต่าง ๆ ถึงจำนวนผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตของโรคระบาดดังกล่าวจากทั่วโลกผ่านรายการโทรทัศน์ หรือใช้ช่องทางการสื่อสารทางโซเชียลมีเดียอื่น ๆ และการฟังการแถลงข่าวจากรัฐบาลอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นข้อมูลน่าเชื่อถืออย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับเซอร์กีย์ (Shirky, 2011, pp. 28-41) ที่ว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการสร้างพฤติกรรมร่วม เพราะลักษณะของแพลตฟอร์มสื่อสังคมเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ โดยคนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย แสดงออกรู้สึก แสดงความเห็น และอภิปรายสาธารณะได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน คิดว่าช่วงเวลานี้ยังไม่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย และไม่เห็นด้วยที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาจเป็นไปได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดในช่วงแรกนั้น จังหวัดน่านไม่พบผู้ติดเชื้อ หากเปิดรับนักท่องเที่ยว อาจทำให้มีผู้ติดเชื้อโควิดและยากต่อการควบคุม หรือไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนนักเรียน/นักศึกษาในจังหวัดน่าน ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนออนไลน์เป็นหลักซึ่งใช้โปรแกรม Zoom โดยมีอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์เป็นของตนเอง ใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากมือถือ และคิดว่าหากสถานการณ์ยังมีการแพร่ระบาดการเรียนออนไลน์ดีกว่าการเรียนในชั้นเรียน เป็นไปได้ว่าเนื่องจากในปัจจุบัน นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเจนเอชซี (Generation Z) เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อมรอบตัวและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เรียนรู้ได้รวดเร็ว ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนโลกออนไลน์ สอดคล้องกับวันเพ็ญ ผลิตสร และณมน จีรังสุวรรณ (Prisom & Jeerangsuwan, 2017, pp. 13-22) ที่ว่าลักษณะเฉพาะตัวในการเรียนรู้ในเจนเอชซี (Generation Z) ที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล คือ การมีส่วนร่วมกับการเรียนสื่อแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะการศึกษาข้อมูลจากช่องทางเว็บไซต์ โดยให้ความสนใจในการฝึกทักษะการคิดแบบวิพากษ์และการแก้ปัญหามากกว่าการท่องจำ พฤติกรรมเฉพาะตัวนี้ส่งผลถึงแนวทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการต่าง ๆ มีการจ้างเดือนลูกค้าให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ เช่น การเว้นระยะห่างของโต๊ะอาหารอย่างน้อย 1 เมตร พนักงานบริการใส่หน้ากากอนามัย มีการวัดไข้และวางเจลแอลกอฮอล์บริการลูกค้า และศาสนสถาน มีจุดล้างมือหรือวางเจลแอลกอฮอล์เป็นระยะ ๆ เนื่องมาจากการได้ติดตามข่าวสารและตระหนักถึงการระงับสุขภาพจากโควิด-19 และปฏิบัติตามมาตรการของจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดน่านต้องการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 อย่างแน่นอน และคิดว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรได้ฉีดวัคซีนก่อนในเป็นอันดับแรกสอดคล้องกับสถิติที่ขณะนี้ทั่วโลกฉีดไปแล้วมากกว่า 220 ล้านโดส เจาะลึกระบบสุขภาพ (Health Focus, 2021, online) โดยมีบางประเทศฉีดเข็มแรกครอบคลุมประชากรไปแล้ว 80% ยกตัวอย่างเช่น อิสราเอล ซึ่งโรคเริ่มลดลง โดยอิสราเอลขึ้นทะเบียนวัคซีนเมื่อ

11 ธันวาคม 2563 โดยเริ่มจากผู้อายุ 60 ปีขึ้นไปก่อน และลงมา 40 ปี และเด็กนักเรียน จนปัจจุบันให้กับทุกคนที่อายุเกิน 16 ปี จนทุกวันนี้จำนวนผู้ป่วยในอิสราเอลลดลง และอัตราการเสียชีวิตก็ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าการฉีดวัคซีนหมู่มาก ก็จะช่วยกันโรคได้ดี ประชาชนจังหวัดน่านสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เช่น ด้านเศรษฐกิจอาจเนื่องมาจากเมื่อมีรายได้ลดลง จึงมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการออมเงินสำรองสำหรับใช้จ่าย ในภาวะฉุกเฉินมากขึ้นสมาชิกในครัวเรือนจึงปรับวิถีการพัฒนาดตนเองมาเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภค/บริโภค โดยหันมาทำอาหารทานเองในครัวเรือน รวมถึงมีการวางแผนการใช้เงินและวางแผนด้านอาชีพเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ด้านสุขภาพ ประชาชนมีพฤติกรรมหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้นมีการพกพาเจลแอลกอฮอล์ และหน้ากากอนามัยตลอดเวลา เมื่อต้องออกไปพบเจอผู้คนหรือในที่ชุมชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดจากการลดการพบเจอกันในสังคม ทำให้ผู้คนหันมาติดต่อกันทางโซเชียลมีเดียเพิ่มและตามข้อมูลข่าวสารที่ประโยชน์และเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารในช่องทางต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดน่านสามารถปรับตัวได้ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของรอยและแอนดริว (Roy & Andrew, 1999, pp. 7-20) ว่าเมื่อสิ่งเร้าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในผ่านเข้าสู่ระบบการปรับตัวจากกระตุ้นให้บุคคลมีการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นโดยใช้กระบวนการเผชิญปัญหาสองกลไกคือกลไกการควบคุมและกลไกการคิดรู้ ทั้งนี้ความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับความรุนแรงของศิลปะและระดับความสามารถในการปรับตัวของบุคคลในขณะนั้น และสอดคล้องกับแนวคิดของอวาทิพย์ แว (Ware, 2020, pp. 24-29) ที่อธิบายว่ารูปแบบวิถีชีวิตใหม่ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสารวิถีปฏิบัติและวิถีการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือหวงหวาดติด เช่นเดียวกับผู้ที่ประสบปัญหาการระบาดของโควิด-19 ต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีการปรับตัวที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ตนเองสามารถรับมือกับภาวะที่ทำให้เกิดความสูญเสีย เช่น สูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ และบางครั้งอาจถึงกับสูญเสียชีวิตทั้งของญาติพี่น้องหรือตนเองก็ได้

ด้านความวิตกกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนในวัยทำงานมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มคนวัยทำงานเป็นกำลังหลักสำคัญของครอบครัว และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ทำให้เป็นกลุ่มคนแรกที่ต้องได้รับกระทบ และต้องปรับตัวให้รวดเร็วกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ เพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับส่วนอื่น ๆ ตามมา ทั้งนี้พบว่ามีผลกระทบในเชิงลบ 3 อันดับแรกคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากสถานการณ์โควิด ร้านค้า โรงแรมสถานบริการได้หยุดและปิดตัวลง การขนส่งภาคเกษตรกรรม เกิดการชะลอตัวทำให้ครัวเรือนหรือบุคคลมีรายได้และเงินออมลดลงจากช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 แม้ได้รับเงินเยียวยาจากภาครัฐเพิ่มขึ้น เช่น เงินสวัสดิการแห่งรัฐหรือรายรับจากโครงการอื่น ๆ ที่ทางภาครัฐได้สนับสนุน เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการดำรงชีวิตปัจจุบัน แต่ก็อาจไม่เพียงพอ 2) ด้านสุขภาพ อาจเป็นไปได้ว่ามีการระบาดเพิ่มขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความเครียดและวิตกกังวลมาก รวมไปถึงเมื่อเจ็บป่วยจึงไม่กล้าไปโรงพยาบาลหรือคลินิกที่เหมือนเป็นแหล่งรวม และสะสมของเชื้อโรคต่าง ๆ เพราะเกรงว่าจะได้รับเชื้อจากโรคระบาด และ 3) ด้านการศึกษา อาจเป็นไปได้ว่า มีการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้ปกครองต้องหยุดงานเพื่อดูแลบุตรหลาน และต้องหาซื้ออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีเพิ่มเติมในขณะที่รายได้ลดลง

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาวิธีการผ่อนคลายความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน รองลงมาใช้การฟังเพลงและดูหนัง และออกกำลังกาย สิ่งสรรค์กับเพื่อน สอดคล้องกับเพื่อน สอดคล้องกับฉวีวรรณ สัตยธรรม (Sattayatum, 1998, pp. 31-44) ที่อธิบายว่าเมื่อบุคคลพบปัญหาของชีวิต บุคคลจะต้องหาวิธีการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ อย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ไม่ว่าผลของมันจะดีหรือร้าย เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นต้องกระทำให้ชีวิตหรือความเป็นอยู่อย่างปลอดภัยหรือจำเป็นต้องสู้โดยไม่มีทางเลือก สำหรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเมื่อมีปัญหาแล้วมักจะกระทำเพื่อให้เกิดความสบายใจปลอดภัยหรือพ้นปัญหาทั้งพฤติกรรมเผชิญปัญหาของชีวิตในระยะสั้นและระยะยาว ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นไปในแนวทางเดียวกับพฤติกรรมเผชิญปัญหาของชีวิตระยะยาวที่ทำให้บุคคลคลี่คลายปัญหาได้ดีหรือทำให้หมดปัญหาไป นั่นคือการระบายความทุกข์ หรือปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่ไว้วางใจฟัง การรับความช่วยเหลือจากบุคคลในภาวะวิกฤตเพื่อประคับประคองตนให้มีกำลังใจกำลังใจ และพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคได้

การพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ พบว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในรอบแรกมีหลายจังหวัดที่มีการรายงานว่าประชาชนในพื้นที่ได้รับเชื้อและมีการแพร่ระบาดไปในพื้นที่อื่น ๆ หลายจังหวัด ในขณะที่จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่สามารถป้องกันและจัดการกับการแพร่ระบาด ในช่วงแรกได้เป็นอย่างดี โดยไม่พบผู้ติดเชื้อเกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยจังหวัดน่านได้มีการเรียนรู้จากพื้นที่อื่นที่มีผู้คนการติดเชื้อจำนวนมาก มีระบบและกลไกในการป้องกันและติดตามที่ช่วยป้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติที่ชัดเจนและเข้มงวด โดยในระดับนโยบายได้มีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ และคณะทำงานขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ส่งผลให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน และในการปฏิบัติได้มีขั้นตอนและวิธีการคัดกรองผู้ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดน่านผ่านเส้นทางหลักอย่างเข้มงวด โดยมีการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูล จุดตรวจ จุดคัดกรองให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้อย่างรวดเร็วจึงทำให้การป้องกัน ติดตาม บุคคลกลุ่มเสี่ยงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ คนในชุมชนได้สร้างข้อตกลงร่วมกันเป็นมติของชุมชน ในการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เช่น การกักตัวของผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง การสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และมีการจัดเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไปทำการตรวจคัดกรองอุณหภูมิร่างกายของผู้เข้าร่วมพิธีการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของโคลบ (Kolb, 1984, pp. 286-287) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยเรียนรู้จากการคิดและการลงมือทำ

ข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ คือควรมีการส่งรายชื่อบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดหรือผู้มีความรู้ในเรื่องของสารสนเทศให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดและองค์ความรู้ของบุคลากรเหล่านี้ ไปทำงานร่วมกับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) เป็นการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ถึงความคาดหวังที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏว่าให้เป็น “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ซึ่งประธาน สุวรรณมงคล (Suvanamongkol, 2014, pp. 100-108) ได้แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นโดยมีพันธกิจสำคัญ คือ “การพัฒนาท้องถิ่น” อันนับเป็นพันธกิจสำคัญที่มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งพึงตระหนักในเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์และ

ภาระหน้าที่ในการส่งเสริมการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล และควรใช้เครือข่ายศิษย์เก่าระดมจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการต่อสู้กับโรคระบาดในพื้นที่ เนื่องจากเมื่อเกิดโรคระบาด ย่อมมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการสู้และป้องกันโรคระบาด เช่น การขาดแคลนหน้ากาก เจลฆ่าเชื้อโรค และจากการที่มีอุปสงค์มากกว่าอุปทาน ราคาวัสดุอุปกรณ์จึงพุ่งทะยานขึ้น มหาวิทยาลัยจึงควรใช้เครือข่ายศิษย์เก่าระดมจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการต่อสู้กับโรคระบาดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ และมหาวิทยาลัยควรทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการทำวิจัยเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดกับหน่วยงานในพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีและรู้เท่าทันสื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว และด้านคุณภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงสถานการณ์โควิด เนื่องจากจังหวัดน่าน มีการเน้นพัฒนาให้เป็นเมืองปลอดภัยและเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยจังหวัดน่านมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ให้ได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก มีความงดงามทางสถาปัตยกรรม แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ทั้งนี้ สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา หรือ สทพ. (LDI) ผู้จัดการ (Manager, 2017, online) ได้ทำการจัดอันดับเมืองน่าอยู่จากทั่วประเทศ เมื่อปลายปี 2551 ผลปรากฏว่าเทศบาลเมืองน่านเป็นได้รับการคัดเลือกเป็นเมืองน่าอยู่อันดับ 3 ขณะเดียวกันน่านยังมีศักยภาพในการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกมาก เพราะน่านมีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ สปป.ลาว เป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวระหว่างด่านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ไปยังเมืองหลวงพระบาง โดยผ่านเส้นทางรถยนต์และทางเรือได้ภายในระยะเวลาครึ่งวัน ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาเที่ยวน่านมากขึ้นในทุก ๆ ปี เมื่อมีผู้คนเข้ามาในช่วงสถานการณ์โควิด จะนำไปสู่การแพร่ระบาดของติดต่อกันของโรคระบาดโควิดและส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ตามมาอีกมากมายก่อเป็นปัญหา ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นยืนยันชัดเจนถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างดีว่า เป็นมหาวิทยาลัยของท้องถิ่น เพื่อคนในท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีบทบาทสำคัญเกี่ยวพันกับการพัฒนาทั้งทางการบริหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จังหวัดน่านควรมีนโยบายการประชาสัมพันธ์และมีช่องทางที่หลากหลายในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรืออบรม สัมมนา ในรูปแบบออนไลน์แก่ประชาชน ที่สำคัญควรมีการวางนโยบาย แผนงาน โครงการ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำประชาคม หรือแสดงความคิดเห็น และประเมินผลการดำเนินงาน โดยการผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19
2. จังหวัดน่านควรมีการวางนโยบาย แผนงาน โครงการ สํารวจเกี่ยวกับสัญญาณอินเตอร์เน็ตในหมู่บ้านชุมชนเพื่อการเข้าถึงของข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมาสู่การปฏิบัติการ

1. จังหวัดน่านควรมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานของโรคระบาดโควิด-19 เผยแพร่ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง มีการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ของเทศบาลและผู้นำในชุมชนผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียกับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. ควรส่งเสริมหรือข้อบังคับให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐของน่าน ได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้มากขึ้นและจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มศักยภาพ
3. รัฐบาลควรขยายเวลามาตรการเยียวยาทางด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น เราชนะ เราเที่ยวด้วยกัน คนละครึ่ง และควรมีการสร้างอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ รวมถึงองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ การพัฒนาสินค้า และการจ้างงานเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์รูปแบบแนวปฏิบัติที่ดีของการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ
2. ควรจะศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับ รูปแบบแนวปฏิบัติที่ดีที่คาดว่าจะมีผลต่อการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งจะช่วยให้ได้รูปแบบใหม่ในการวิเคราะห์
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในแต่ละช่วงระยะเวลาการเกิดขึ้นของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19
4. ควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระดับประเทศและทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขึ้นในบริบทของแต่ละภาคที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- 77kaoded. (2020). *Nan, the front door of the screening point Strict control of entering and leaving the province*. Retrieved October 28, 2020, from <https://www.77kaoded.com/news/chairat/1512343> (In Thai)
- Chantavanich, S. (2011). *Data Analysis in Qualitative Research*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Golden Jubilee Medical Center. (2020). *What is Covid-19*. Retrieved October 20, 2020, from <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/covid19/covid19is/> (In Thai)
- Health Focus. (2021). *Covid-19 vaccines*. Retrieved April 5, 2021, from <https://www.hffocus.org/content/2021/02/21129> (In Thai)
- Manager. (2017). *The top 10 most livable cities in Thailand for a better quality of life*. Retrieved April 8, 2021, from <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9520000103511> (In Thai)
- Nan Provincial Statistical Office. (2020). *Nan's household*. Retrieved October 25, 2020, from <http://nan.nso.go.th/images/attachments/article/314/Rai-Ngan-Sathiti%20Pho-So%202562.pdf> (In Thai)

- Prisorn, W., & Jeerangsuwan, N. (2017). Stimulating learning for Generation Z learners with Gamification. *Journal of Technical Education Development of King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 30(1), 13-22. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Roy, C. (1984). *Introduction to Nursing: An Adaptation Model* (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Roy & Andrews, (1999). *The Roy's Adaptation Model*. Stamford : Appleton & Lange.
- Sattayatum, C. (1998). *Psychiatric and Mental Health Nursing* (3th ed.). Nonthaburi : Yuttharin Printing. (In Thai)
- Shirky, C. (2011). The political power of social media: Technology, the public sphere, and political change. *Foreign affairs*, 28-41.
- Suvanamongkol, P. (2014). The Role of Rajabhat University in Civic Education for Democracy. *Journal of PraeWaKalasin of Kalasin Rajabhat University*, 1(1), 100-108. (In Thai)
- Ware, A. (2020). COVID-19 and learning to change health behavior. *Journal of The Health Education Professional Association*, 35(1), 24-29. (In Thai)
- World Health Organization. (2019). *Coronavirus disease (covid-19)*. Retrieved October 15, 2020, from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York : Harper and Row Publications.